Грамота Діонісія, патріарха Константинопольського, про затвердження Гедеона Четвертинського, висвяченого патріархом Московським, у сані митрополита Київського. 1686 р., червень.

Переклад із церковнослов’янської.

Діонісій, з ласки Божої Константинопольський, Вселенський, нового Риму патріарх.

«Навчітеся від мене (Мт 11, 49) добро чинити» (Іс. 1, 17)[1] — Господь наш Ісус Христос, Бог і людина, таке слово у своїх божественних і священних євангеліях промовляє. Що ж є те добро? Лише поступливість і поблажливість до деяких гріхів, що ми їх наробили. Він нібито каже: «Я нічого не заборгував людському роду, зрушився від любові до нього і з найбільшого людолюбства й поступливості у світ із тілом прийшов і лише заради його виправлення змагався стільки, що й померти зволів і хрест терпіти». Що ж могло бути від того добра кращим або поступливості поступливішим? Оце є те добро, про яке Він промовляє: «навчітеся від мене добро

[1] Укладач припустився помилки: його «цитація» насправді є компіляцією з двох різних контекстів.

чинити», тобто — «як Я ваш рід поступливо врятував, так мусите й ви добро робити один одному». Того ради й наша мірність, одержуючи для керування корму вселенського найсвятішого найвищого корабля, мала наміри Господнім царственним шляхом слідувати, тією путтю йти і жодним чином, скільки є сили, з неї не збочити.

Отже, листи, що надійшли, були нами прискіпливо прочитані. У них проголошено, що підлегла найсвятішому й високому Вселенському Константинопольському престолу Київська митрополія насправді, коли наставала необхідність висвячувати в ній законного й істинного архієрея, одержувала відпускні грамоти для хіротонії від Вселенського престолу, і так він висвячувався, як оце й божественні і священні канони наказують. Утім через надмірну відстань місця і через війни, що відбуваються поміж двох найвеличніших царств, через те, що не надавалася від Вселенського престолу така відпускна грамота, і вже тривалий час ця єпархія була позбавлена істинного пастиря, а тамтешні жителі в марноті й празності перебували, — між тим сатана як ворог православ'я єресі й схізматичні думки засіяв через свої люті знаряддя, і ледь не згасло й не викоренилося православ'я в цій єпархії — підлеглі цій Київській єпархії боголюбні єпископи, пречесні архімандрити, преподобні ігумени священних і пречесних

монастирів, і благоговійні ієреї, преподобні ієромонахи й ченці, та інші християни, з дозволу й спонуки найяснішого і найхристияннішого великого гетьмана Запорізького війська обох боків Дніпра, які провели за давнім звичаєм вибори, обрали боголюбимого єпископа Луцького кир Гедеона, аби прийняв пастирський жезл цієї митрополії і був поставленим істинним архієреєм Київським, щоб викладати тамтешнім православним християнам праву та істинну, святу й непорочну віру Христову і оборонити їх від супротивних єресей і схизми; і надіслали його до Блаженнішого патріарха Московського і всієї Росії, кир Йоакима, і Його Блаженство способом переведення поставив його митрополитом Київським.

Хоча ця справа й суперечить божественним канонам, і поставлення було до чужої єпархії, але через названі раніше часті випадки й перешкоди та щоб не багато сатані залишалося можливостей на відволікання християн від православ’я, нині знову був поставлений [кир Гедеон] на цю Київську митрополію, беручи до уваги листи до нашої мірності Блаженнішого патріарха Московського стосовно надання йому прощення, про яке з усіляким благословієм і з великим смиренномудрієм він просив.

Через це наша мірність, нехтуючи поставленням в чужу єпархію, позаяк не заради зневажання або наруги це відбулося, але з економії і поступливості, аби не настало щось інше або облудне, пише за загальною радою, соборно, вкупі з нашими митрополитами, з преосвященними й пречесними співслужителями, у Святому Дусі братами нашими, і в Святому Дусі наказує, щоби преосвященний митрополит Київський, екзарх всієї Росії, у Святому Дусі любий брат і співслужитель кир Гедеон був прощений і благословенний від Отця і Сина, і Святого Духа, Святої Трійці, і розрішений від усякого [гріху], що стався йому через це [поставлення], через необхідність обставин часів, і в тій справі він вельми не винуватий, і вільний від таких звинувачень, правлячи й діючи в стані архієрея беззаборонно, як і раніше, з чистим сумлінням, і нікому в тому не суперечити.

1686 р., місяця червня, індикту 9.

XLIV.

Грамота Діонисія, патріарха Константинопольскаго, утверждающая Гедеона Четвертинскаго, посвященнаго патріархомъ Московскимъ, въ санѣ митрополита Кіевскаго. 1686 г., іюня...

Діонисій, милостію божіею Константинополскій, вселенскій, новаго Рима, патріархъ.

Научитеся отъ мене добро творити—Господь нашъ Іисусъ Христосъ, Богъ и человѣкъ, слово во своихъ божественныхъ и священныхъ евангеліахъ глаголетъ. Что убо есть добро сіе? Есть токмо снизхожденіе и оставленіе прегрѣшенія нѣкихъ, намъ прегрѣшившихъ. Аки бы глаголаше: азъ ничесо долженствовалъ человѣческому роду, движемъ отъ любви, яже къ нему, и величайшаго человѣколюбія и снизхожденія употребляяйся, въ миръ съ плотію пріиде, и толико исправленія ради его потщахся въ толико, яко и умрети восхотѣ, и крестъ терпѣти. Что убо было бы сего добра лучши или снизхожденія сего снизходителнѣйше? Се есть добро еже глаголетъ: учитеся отъ мене добро творити, сирѣчь—яко азъ родъ вашъ снизходително спаслъ есмь, сице долженствуйте и вы добро творити другъ другу. Сего ради и нашему умѣренію, получившу корму вселенскому святѣйшему превысокому кораблю правити и намѣренію имущу господень царственный путь слѣдамъ слѣдовати, и путь шествовати, и никакоже отъ ней по силѣ отложитися.—И грамматамъ принесеннымъ сущимъ, и тщаніемъ прочтены, въ которыхъ объявлено, яко аще и по истинѣ митрополіа Кіевская, подлежащая суща подъ святѣйшимъ и высокимъ вселенскимъ Константинополскимъ престоломъ, егда нужда случилася хиротонисатися в ней законному и искреннему архіерею воспріяша отпустителныя грамоты хиротоніи

отъ вселенскаго престола, и сице хиротонисахуся, якоже и божественная и священная правила повелѣваютъ; но ради пачемѣрнаго отстоянія мѣста и ради приключившихся посредѣ двухъ величайшихъ царствъ войны не давшуся отъ вселенскаго престола сицевой отпустителной грамоты и уже многое время пребывшу епархія сія лишена, без искренняго пастыря, и тамошніе сущіе въ суетѣ, и празность носящимся, и сатану яко врага православія чрезъ лютая орудія ереси и схизматическія мнѣнія всѣявшу, егда мало что и православіе не утопися и отъ епархіи сей искоренися. И подлежащія епархіи сей Кіевской: боголюбезныя епископы, пречестныя архімандриты, преподобныя игумены священныхъ и пречестныхъ монастырей и благоговѣйныя іереи, преподобныя іеромонахи, и монахи, и прочіи христіане, позволеніемъ и увѣщаніемъ преяснаго и христіаннѣйшаго великаго гетмана Запорозскаго войска, обоихъ сторонъ Днепра, избранію сотворшимъ по древнему сущему обычаю, избраша боголюбезнаго епископа Луцкаго киръ Гедеона, воеже воспріяти пастырскій жезлъ митрополіи сей, и поставити искренняго архіерея Кіевскаго, во еже учити иже в ней православныхъ христіанъ правую, и истинную, и святую, и непорочную вѣру христову, и укротити ихъ отъ противныхъ ересей и схизмъ; и посылали его къ блаженнѣйшему патріарху Московскому и всея Россіи, киръ Іоакиму, и блаженство его, словомъ преложенія, постави его митрополита Кіевскаго. Еже дѣло, аще и противится божественнымъ правиламъ, и приложенію бывшу въ чужую епархію, но ради прежде реченныхъ частыхъ случаевъ и возбраненій, да не множайши сатана оставленъ будетъ отметати отъ православія христіанъ, нынѣ вновь преложенъ в митрополію сіе Кіевскую, ради грамоты къ нашему умѣренія блаженнѣйшаго патріарха Московскаго, со всякимъ благоговѣніемъ и съ великимъ смиренномудріемъ прощеніе подаватися упросилъ. Сего ради умѣреніе наше, презря положеніе въ чужую епархію, понеже не ради пренебреганія или без-

честія бывшу, но смотрително и снизходително, да нѣкогда иное что непристойное послѣдствовало бы, пишетъ общимъ совѣтомъ соборно, вкупѣ с нами сущими митрополитами, съ преосвященными и пречестными сослужители, во Святомъ Дусѣ братіи нашей, и во Святомъ Дусѣ повелѣваетъ, дабы преосвященный митрополитъ Кіевскій, екзархъ всея Россіи, во Святомъ Дусѣ возлюбленный братъ и сослужитель, киръ Гедеонъ, будетъ прощенъ и благословенъ отъ Отца, и Сына, и Святаго Духа, святыя Троицы, и разрѣшенъ отъ коегождо приключившагося ему отъ сего обязанія, по нуждѣ времяни обстояній, и весма в томъ дѣлѣ невинный, и свободенъ отъ сицеваго пореченія, дѣлаяй и дѣйствуяй, яже быть архіерейства, невозбранно, якоже и прежде, с чистою совѣстію, никому прекословящу. 1686, мѣсяца іуніа, индиктіона 9.

Архив Юго-Западной России. – Київ, 1872. – Ч. 1, т. 5. – № XLIV. – С. 184-186.